

**ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ
ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΚΕΙΜΕΝΟ

**Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης
ΟΝΕΙΡΟ ΣΤΟ ΚΥΜΑ
(απόσπασμα)**

Δέν ήξεύρω ἂν ἡ κόρη λουομένη εἰς τὴν θάλασσαν ἤκουσε τὴν φωνὴν τῆς γίδας μου. Ἀλλὰ καὶ ἂν τὴν εἶχεν ἀκούσει, τί τὸ παράδοξον; Ποῖος φόβος ἦτον; Τὸ ν' ἀκούῃ τις φωνὴν ζώου ἐκεῖ πού κολυμβᾷ, ἀφοῦ δέν ἀπέχει εἰμὴ ὀλίγας ὀργυιάς ἀπὸ τὴν ξηρὰν, δέν εἶναι τίποτε ἔκτακτον.

Ἀλλ' ὅμως, ἡ στιγμή ἐκείνη, πού εἶχα πατήσῃ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βράχου, ἤρκεσεν. Ἡ νεαρὰ κόρη, εἴτε ἤκουσεν εἴτε ὄχι τὴν φωνὴν τῆς κατοίκας —μᾶλλον φαίνεται ὅτι τὴν ἤκουσε, διότι ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς... —εἶδε τὸν μαῦρον ἴσκιον μου, τὸν διακαμὸν¹ μου, ἐπάνω εἰς τὸν βράχον, ἀνάμεσα εἰς τοὺς θάμνους, καὶ ἀφῆκε μισοπνιγμένην κραυγὴν φόβου...

Τότε μὲ κατέλαβε τρόμος, συγκίνησις, λύπη ἀπερίγραπτος. Τὰ γόνατά μου ἐκάμφθησαν. Ἐξαλλος ἐκ τρόμου, ἠδυνήθην ν' ἀρθρώσω φωνήν, κ' ἔκραξα:

—Μὴ φοβᾶσαι!...δέν εἶναι τίποτε...δέν σοῦ θέλω κακόν!

Καὶ ἐσκεπτόμην λίαν τεταραγμένος ἂν ἔπρεπε νὰ ριφθῶ εἰς τὴν θάλασσαν, μᾶλλον, διὰ νὰ ἔλθω εἰς βοήθειαν τῆς κόρης, ἢ νὰ τρέξω καὶ νὰ φύγω... Ἦρκει ἡ φωνή μου νὰ τῆς ἔδιδε μεγαλύτερον θάρρος ἢ ὅσον ἡ παραμονὴ μου καὶ τὸ τρέξιμόν μου εἰς βοήθειαν.

Συγχρόνως τότε, κατὰ συγκυρίαν ὄχι παράδοξον, καθότι ὅλοι οἱ αἰγιαλοὶ καὶ αἱ θάλασσαι ἐκεῖναι ἐσυχνάζοντο ἀπὸ τοὺς ἄλιεις, μία βάρκα ἐφάνη νὰ προβάλλῃ ἀντικρὺ, πρὸς τὸ ἀνατολικομεσημβρινόν μέρος, ἀπὸ τὸν πέρα κάβον, τὸν σχηματίζοντα τὸ δεξιὸν οἶονεὶ κέρας² τοῦ κολπίσκου. Ἐφάνη πλέουσα ἀργά, ἐρχομένη πρὸς τὰ ἐδῶ, μὲ τὰς κώπας· πλὴν ἡ ἐμφάνισις τῆς, ἀντὶ νὰ δώσῃ θάρρος εἰς τὴν κόρην, ἐπέτεινε τὸν τρόπον τῆς.

Ἀφῆκε δευτέραν κραυγὴν μεγαλυτέρας αγωνίας. Ἐν ἀκαρεῖ³ τὴν εἶδα νὰ γίνεταί ἄφαντη εἰς τὸ κύμα.

Δέν ἔπρεπε τότε νὰ διστάσω. Ἡ βάρκα ἐκείνη ἀπεῖχεν ὑπὲρ τὰς εἴκοσιν ὀργυιάς, ἀπὸ τὸ μέρος ὅπου ἠγωνία ἡ κόρη, ἐγὼ ἀπεῖχα μόνον πέντε ἢ ἕξ ὀργυιάς. Πάραυτα, ὅπως ἤμην, ἐρρίφθην εἰς τὴν θάλασσαν, πηδήσας μὲ τὴν κεφαλὴν κάτω, ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ βράχου.

Τὸ βῦθος τοῦ νεροῦ ἦτον ὑπὲρ τὰ δύο ἀναστήματα. Ἐφθασα σχεδὸν εἰς τὸν πυθμένα, ὃ ὁποῖος ἦτο ἀμμόστρωτος, ἐλεύθερος βράχων καὶ πετρῶν, καὶ δέν ἦτο φόβος νὰ κτυπήσω. Πάραυτα ἀνέδυν καὶ ἀνῆλθον εἰς τὸν ἄφρον τοῦ κύματος.

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014

Άπείχον τώρα ολιγότερον ἢ πέντε ὀργυιάς ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ πόντου, ὅπου ἐσχηματίζοντο δίνει καὶ κύκλοι συστρεφόμενοι εἰς τὸν ἄφρον τῆς θαλάσσης, οἱ ὅποιοι θὰ ἦσαν ὡς μνήμα ὑγρὸν καὶ ἀκαριαῖον διὰ τὴν ἀτυχῇ παιδίσκη· τὰ μόνον ἔχνη τὰ ὅποια ἀφήνει ποτέ εἰς τὴν θάλασσαν ἀγωνιῶν ἀνθρώπινον πλάσμα!... Μὲ τρία στιβαρά πηδήματα καὶ πλευσίματα, ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν, ἔφθασα πλησίον της...

Εἶδα τὸ εὖμορφον σῶμα νὰ παραδέρνη κάτω, πλησιέστερον εἰς τὸν βυθὸν τοῦ πόντου ἢ εἰς τὸν ἄφρον τοῦ κύματος, ἐγγύτερον τοῦ θανάτου ἢ τῆς ζωῆς· ἐβυθίσθην, ἤρπασα τὴν κόρην εἰς τὰς ἀγκάλας μου, καὶ ἀνῆλθον.

Καθὼς τὴν εἶχα περιβάλει μὲ τὸν ἀριστερόν βραχίονα, μοῦ ἐφάνη ὅτι ἦσθάνθην ἀσθενῇ τὴν χλιαρὰν πνοήν της εἰς τὴν παρειάν⁴ μου. Εἶχα φθάσει ἐγκαίρως, δόξα τῷ Θεῷ!.. Ἐντούτοις δὲν παρεῖχε σημεῖα ζωῆς ὀλοφάνερα... Τὴν ἐτίναξα μὲ σφοδρὸν κίνημα, αὐθορμητῶς, διὰ νὰ δυνηθῇ ν' ἀναπνεύσῃ, τὴν ἔκαμα νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τῆς πλάτης μου, καὶ ἔπλευσα, μὲ τὴν χεῖρα τὴν δεξιάν καὶ μὲ τοὺς πόδας, ἔπλευσα ἰσχυρῶς πρὸς τὴν ξηράν. Αἱ δυνάμεις μου ἐπολλαπλασιάζοντο θαυμασίως.

Ἦσθάνθην ὅτι προσεκολλᾶτο τὸ πλάσμα ἐπάνω μου· ἤθελε τὴν ζωὴν της· ὦ! ἅς ἔζη, καὶ ἅς ἦτον εὐτυχής. Κανεὶς ἰδιοτελὴς λογισμὸς δὲν ὑπῆρχε τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰς τὸ πνεῦμά μου. Ἡ καρδιά μου ἦτο πλήρης αὐτοθυσίας καὶ ἀφιλοκερδείας. Ποτέ δὲν θὰ ἐζήτουν ἀμοιβήν!

Ἐπὶ πόσον ἀκόμη θὰ τὸ ἐνθυμοῦμαι ἐκεῖνο τὸ ἄβρον, τὸ ἀπαλὸν σῶμα τῆς ἀγνῆς κόρης, τὸ ὅποῖον ἦσθάνθην ποτέ⁵ ἐπάνω μου ἐπ' ὀλίγα λεπτά τῆς ἄλλως ἀνωφελοῦς ζωῆς μου! Ἦτον ὄνειρον, πλάνη, γοητεία.⁶ Καὶ ὅποσον διέφερεν ἀπὸ ὅλας τὰς ἰδιοτελεῖς περιπτύξεις, ἀπὸ ὅλας τὰς λυκοφιλίας καὶ τοὺς κυνέρωτας⁷ τοῦ κόσμου ἢ ἐκλεκτῇ, ἢ αἰθέριος ἐκείνη ἐπαφή! Δὲν ἦτο βάρος ἐκεῖνο, τὸ φορτίον τὸ εὐάγκαλον,⁸ ἀλλ' ἦτο ἀνακούφισις καὶ ἀναψυχή. Ποτέ δὲν ἦσθάνθην τὸν ἑαυτὸν μου ἐλαφρότερον ἢ ἐφ' ὅσον ἐβάσταζον τὸ βάρος ἐκεῖνο... Ἦμην ὁ ἄνθρωπος, ὅστις κατάρθωσε νὰ συλλάβῃ μὲ τὰς χεῖράς του πρὸς στιγμὴν ἐν ὄνειρον, τὸ ἴδιον ὄνειρόν του...

¹ τον διακαμόν· τον ἡσκιο, τη σιλουέτα, το περίγραμμα της φευγαλέας μορφῆς.

² κέρας· προεξοχή, βραχίονας, πλευρό.

³ Εν ακαρεί· ακαριαία, μονομιάς

⁴ παρειάν· μάγουλο.

⁵ ποτέ· κάποτε.

⁶ πλάνη· ψευδαισθησις (με θετική σημασία)· γοητεία· μαγεία.

⁷ τας λυκοφιλίας· ψεύτικες και ὑπουλες σχέσεις που υποδύονται τις φιλικές· τους κυνέρωτας· αγοραίους έρωτες.

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014

⁸ *ευάγκαλον· εύκολα μεταφερόμενο στην αγκαλιά · ευχάριστο στο αγκάλιασμά του .*

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A1. Το «Όνειρο στο κύμα» έχει γραφτεί κάτω από την επίδραση κυρίως του ρομαντισμού. Τρία χαρακτηριστικά γνωρίσματα του ρεύματος αυτού είναι ο «προέχων ρόλος» της φύσης, ο ανέφικτος έρωτας και το μαγικό-ονειρικό στοιχείο. Για το καθένα από τα παραπάνω γνωρίσματα να γράψετε ένα αντίστοιχο παράδειγμα από το κείμενο που σας δόθηκε.

Μονάδες 15

B1. Σύμφωνα με την Ελ. Πολίτου – Μαρμαρινού: «[...] η αντίθεση ανάμεσα στο θλιβερό παρόν του ήρωα-αφηγητή και το ευτυχισμένο—παιδικό ή νεανικό—παρελθόν του, αποτέλεσμα της φθαρτικής επίδρασης του χρόνου, συμβολοποιείται σε προσωπικό επίπεδο [...] με το “Όνειρο στο κύμα” από το οποίο τώρα δεν μένει παρά η ονειρώδης ανάμνησις της λουομένης κόρης». Να επιβεβαιώσετε την παραπάνω άποψη εντοπίζοντας (μονάδες 5) και σχολιάζοντας (μονάδες 15) σχετικά στοιχεία στην τελευταία παράγραφο («Έπί πόσον ακόμη... τό ίδιον ὄνειρόν του...») του κειμένου που σας δόθηκε.

Μονάδες 20

B2. α) Στο κείμενο που σας δόθηκε να εντοπίσετε δύο τριμερή ασύνδετα σχήματα (μονάδες 4) και να σχολιάσετε τη λειτουργία τους. (μονάδες 6)
β) Στο συγκεκριμένο απόσπασμα χρησιμοποιείται ως αφηγηματική τεχνική το «δραματικό απρόοπτο» με την εμφάνιση της βάρκας. Πώς επιδρά αυτό στην εξέλιξη της ιστορίας;(μονάδες 10)

Μονάδες 20

Γ1. Να σχολιάσετε σε ένα κείμενο 130-150 λέξεων το απόσπασμα:
«Ήσθάνθην ὅτι προσεκολλᾶτο τό πλάσμα ἐπάνω μου· ἤθελε τήν ζωήν της· ὦ! ἄς ἔζη, καί ἄς ἦτον εὐτυχής. Κανείς ἰδιοτελής λογισμός δέν ὑπῆρχε τήν στιγμήν ἐκείνην εἰς τό πνεῦμά μου. Ἡ καρδιά μου ἦτο πλήρης αὐτοθυσίας καί ἀφιλοκερδείας».

Μονάδες 25

Δ1. Να συγκρίνετε, ως προς το περιεχόμενο, το απόσπασμα που σας δόθηκε από το «ΟΝΕΙΡΟ ΣΤΟ ΚΥΜΑ» του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη με το παρακάτω απόσπασμα από το έργο του Γιάννη Θ. Οικονομίδη «Οι Νεράιδες του Κισμέτ», αναφέροντας (μονάδες 5) και σχολιάζοντας (μονάδες 15) δύο ομοιότητες και τρεις διαφορές.

Μονάδες 20

**ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ
ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014**

ΓΙΑΝΝΗΣ Θ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

**Οι Νεράιδες του Κισμέτ
(απόσπασμα)**

Τη στιγμή που ο μικρός Κυριακούλης πατούσε την πρώτη εσοχή του βράχου με την απότομη κατωφέρεια ως τον κολπίσκο, όπου, σύμφωνα με τα λεγόμενα του παππού του, βρισκόταν η περιβόητη υποθαλάσσια σπηλιά με τις νεράιδες, η θεία Παγώνα έβγαλε το φουστάνι της και απόμεινε με το μεσοφόρι [...]. Ο Στρατής, που είχε φτάσει εκείνη την κρίσιμη στιγμή, κρυμμένος πίσω από κάτι αρμυρίκια, κόντεψε να πάθει αποπληξία από το εξάισιο θέαμα του θηλυκού που αντίκριζαν τα άμαθα σε τέτοιες εικόνες μάτια του. Η θεία Παγώνα, ανύποπτη για όσα συνέβαιναν γύρω της, άπλωσε το άσπρο ποδαράκι της στα ρηχά νερά της ακτής για να δοκιμάσει το νερό. Κι όπως το βρήκε του γούστου της, προχώρησε άφοβα μέχρι το λαιμό στο δροσερό νερό.

Στο μεταξύ, ο Κυριακούλης είχε φτάσει στα μισά της διαδρομής του κάθετου βράχου, πασχίζοντας, το καφερό, με τα μικρά του ποδαράκια και τα αδύναμα δαχτυλάκια του να κρατηθεί από πουρνάρια, αστοιβιές και κάππαρες για να μη βρεθεί στο κενό. Δεν είχε υπολογίσει όμως καλά τις δυνάμεις του κι είχε σχεδόν παγιδευτεί, ανίκανο να συνεχίσει ή να επιστρέψει στην κορφή απ' όπου ξεκίνησε. Ο πανικός έκανε την άμαθη από περιπέτειες καρδούλα του να βροντοχτυπάει και τα δάκρυα θάμπωναν κιόλας τα ματάκια του, όταν μια σκιά που αργοσάλευε στον πράσινο βυθό του κόλπου τράβηξε την προσοχή του. Έσκυψε περισσότερο για να δει καλύτερα το πλάσμα που κολυμπούσε, όμως η κίνησή του αυτή έγινε αιτία να ξεγαντζωθεί από το θάμνο απ' όπου κρατιόταν και να αρχίσει να γλιστράει προς τα κάτω. Πέφτοντας νόμιζε πως είδε δυο μπράτσα να ανοίγουν σε μια πελώρια αγκαλιά και δυο γλυκά γαλαζοπράσινα μάτια να του χαμογελούν.

Ο θόρυβος του μικρού κορμιού που έπεφτε στο νερό έκανε τη θεία να στρέψει στιγμιαία το κεφάλι της προς το μέρος απ' όπου ερχόταν ο ήχος. Μη βλέποντας όμως τίποτα το ανησυχητικό, συνέχισε τα παιχνίδια της με το νερό.

Ο Στρατής όμως που βρισκόταν ψηλότερα άκουσε, είδε και κατάλαβε. Η καρδιά του κόντευε να σπάσει. Τα πολύτιμα λεπτά για τη ζωή του μικρού περνούσαν και δεν υπήρχε κάποιος να κάνει κάτι για τη σωτηρία του. Ο μικρός Κυριακούλης μια βυθιζόταν και μια ανέβαινε στην επιφάνεια. Το δίλημμα ήταν θανάσιμο. Να φωνάξει βοήθεια; Θα τον έπαιρνε είδηση η θεία. Να βουτήξει στο νερό; Δεν ήξερε κολύμπι. Την τέταρτη φορά, που αναδόθηκε ο μικρός παλεύοντας να σταθεί στην επιφάνεια, πήρε την απόφασή του. Χύμηξε στην κατηφόρα και από

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ «ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014

πυρνώρι σε πυρνώρι κατάφερε να φτάσει στο τελευταίο βραχάκι. Πάτησε πάνω του και κοντοστάθηκε προτού αποφασίσει να πέσει στο νερό. Έκανε βιαστικά το σταυρό του και βούτηξε. Το νερό τού έφτανε μέχρι το λαιμό. Προχώρησε προσεκτικά προς το μέρος του Κυριακούλη που ανέβαινε στην επιφάνεια για πολλοστή φορά.

Ο μικρός Κυριακούλης δεν ήταν σε θέση να καταλάβει ούτε να αντιληφθεί τον αδελφό του που πλησίαζε για να τον σώσει. Ο Στρατής προχώρησε ακόμα δυο βήματα και άπλωσε πάλι το χέρι του· σχεδόν τον άγγιζε.

Ήταν η τελευταία φορά που ο Στρατής έβλεπε τον αδελφό του. Το παιδί χάθηκε απ' τα μάτια του και ο ίδιος βρέθηκε στο κενό. Έκπληξη και τρόμος τού έκοψαν την ανάσα. Τέντωσε τα πόδια του μήπως και βρει έδαφος. Άδικος κόπος. Ο βυθός ξεπερνούσε κατά πολύ το ύψος του και το πηγάδι που ανοιγόταν από κάτω του, τον τράβηξε σαν ρουφήχτρα [...].

Η Παγώνα άνοιξε το στόμα της και άφησε να ξεφύγει ένα ουρλιαχτό που ανάγκασε ακόμα και τους γλάρους που φώλιαζαν εκεί γύρω να πετάξουν τρομαγμένοι. Το μάτι της έπεσε στον Κυριακούλη, που είχε ανοίξει τα στρογγυλά πράσινα μάτια του και κοίταζε με μεγάλη προσήλωση τους γλάρους καθώς πετούσαν πάνω απ' τα κεφάλια τους [...]. Ο Στρατής δε βρέθηκε ποτέ. Οι νεράιδες κράτησαν το κορμί του ζηλότυπα στα βαθιά παλάτια τους.

Γιάννης Θ. Οικονομίδης, *Οι Νεράιδες του Κισμέτ*, Αθήνα 2004, εκδόσεις Μοντέρνοι Καιροί, σ. 20-26, 31 (Διασκευή).

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. Στο διήγημα «*Όνειρο στο κύμα*», δημοσιευμένο το 1900, εντοπίζονται επιδράσεις από το ρομαντισμό. Μεταξύ άλλων, στοιχεία του ρεύματος του ρομαντισμού που διακρίνονται στο κείμενο του Αλ. Παπαδιαμάντη είναι ο «*προέχων ρόλος*» της φύσης, ο ανέφικτος έρωτας και το μαγικό-ονειρικό στοιχείο. Ακόμα και στον τίτλο του διηγήματος είναι διακριτές οι επιδράσεις αυτές, ωστόσο αντιχνεύονται και σε συγκεκριμένα αποσπάσματα του έργου. Για παράδειγμα, ο κυρίαρχος ρόλος της φύσης εντοπίζεται στο απόσπασμα «...όπου εσχηματίζοντο δίναι και κύκλοι συστρεφόμενοι εις τον αφρόν της θαλάσσης, οι οποίοι θα ήσαν ως μνήμα υγρόν και ακαριαίον...» όπου περιγράφεται η θάλασσα και το πόσο επικίνδυνη ήταν για την λουομένη κόρη. Ακόμα, το στοιχείο του ανέφικτου έρωτα, που περιβάλλει τον ήρωα με τραγικότητα και δυστυχία μπορούμε να το διακρίνουμε στο απόσπασμα «*Επί πόσον ακόμη θα το ενθυμούμαι εκείνο το*

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014

αβρόν, το απαλόν σώμα της αγνής κόρης, το οποίο ησθάνθη ποτέ επάνω μου επ' ολίγα λεπτά της άλλως ανωφελούς ζωής μου!». Τέλος, η παραδοχή του αφηγητή ότι «ήμην ο άνθρωπος, όστις κατώρθωσε να συλλάβη με τας χείρας του προς στιγμήν έν όνειρον, το ίδιον όνειρόν του...» επιβεβαιώνει τον μαγικό-ονειρικό χαρακτήρα του έργου.

B1. Στο «Όνειρο στο κύμα» ξεχωρίζουν οι αντιθέσεις, οι οποίες όχι μόνο επιτρέπουν την ψυχογράφηση του ήρωα, αλλά και δίνουν στο κείμενο την αίσθηση της γενικευμένης εμπειρίας, που επιδέχεται διαφορετικών ερμηνειών. Πράγματι, στην τελευταία παράγραφο του αποσπάσματος είναι έντονη η αντιθετική διάσταση παρόντος-παρελθόντος, ωριμότητας-εφηβείας. Τα χρόνια έχουν περάσει, ο αφηγητής έχει αποστασιοποιηθεί απο εκείνο το καλοκαίρι των εφηβικών του χρόνων και προβαίνει σ' έναν απολογισμό της ζωής του. Η μετάβαση από την εφηβεία στην ωριμότητα, από την ανέμελη ζωή στη Σκιάθο στον αλλοτριωτικό αστικό τρόπο ζωής γεμίζουν τον ήρωα με δυστυχία κάνοντάς τον να αναπολεί και να νοσταλγεί τα χρόνια της περασμένης εφηβείας του. Ο τρόπος με τον οποίο κρατά ζωντανή εκείνη την ανάμνηση της λουμένης κόρης είναι η εξιδανίκευσή της και συνεπώς η αναγωγή της σε όνειρο, το οποίο λυτρώνει και συνάμα βασανίζει τον ήρωα.

B2. α) Η γλώσσα του Αλ. Παπαδιαμάντη χαρακτηρίζεται ως άκρως ποιητική. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται τα τριμερή ασύνδετα σχήματα, το οποία εκφράζουν το λυρισμό του συγγραφέα. Δύο περιπτώσεις τριμερών ασύνδετων σχημάτων είναι τα ακόλουθα:

- «Είδα το εύμορφον σώμα να παραδέρνη κάτω, πλησιέστερον εις τον βυθόν του πόντου ή εις τον αφρόν του κύματος, εγγύτερον του θανάτου ή της ζωής...». Ο αφηγητής περιγράφει με κάθε λεπτομέρεια πόσο κινδύνευε, όταν έχασε τις αισθήσεις της μέσα στη θάλασσα.
- «Ήτον όνειρον, πλάνη, ροητεία». Ο αφηγητής εξιδανικεύει την κοπέλα, της αποδίδει μαγικές-ονειρικές διαστάσεις κάνοντας τριπλή χρήση του ουσιαστικού.

B2. β) Γενικά, η πλοκή του διηγήματος «Όνειρο στο κύμα» είναι σχετικά απλή. Βέβαια, σε ορισμένα καίρια σημεία του έργου υπάρχουν τεχνικές που προωθούν την εξέλιξη της πλοκής και της δράσης, όπως η ξαφνική εμφάνιση της βάρκας. Το γεγονός αυτό αποτελεί δραματικό απρόοπτο και δίνει νέα τροπή στην εξέλιξη της υπόθεσης. Ο αφηγητής, βλέποντας τη βάρκα και ακούγοντας τη δεύτερη κραυγή της Μοσχούλας παύει να

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014

έχει διλήμματα. Βάζει το δισταγμό του κατά μέρος και πέφτει στη θάλασσα για να τη σώσει. Συνεπώς, αυτό το δραματικό απρόοπτο θα γίνει η αφορμή να άρει τους δισταγμούς του και να κρατήσει την κοπέλα για λίγα λεπτά στα χέρια του, υλοποιώντας το όνειρό του.

Γ1. Ο αφηγητής εκφράζει τη χαρά και την ανακούφισή του για τη διάσωση της κοπέλας («*ώ! ας έζη*»), την οποία εξιδανικεύει αποκαλώντας την «*πλάσμα*» και όχι με το όνομά της (Μοσχούλα). Πέρα απ' αυτά υπερτονίζει τον ανθρωπιστικό χαρακτήρα της πράξης του, αποβάλλοντας κάθε στοιχείο ιδιοτέλειας και ερωτισμού. Χαρακτηριστικά αναφέρει ότι «*κανείς ιδιοτελής λογισμός δεν υπήρχε την στιγμήν εκείνην εις το πνεύμα μου*». Ενώ προηγουμένως είχε ρητά εξωτερικεύσει τα ερωτικά του συναισθήματα για την κόρη, στο σημείο αυτό προβάλλει περισσότερο τα αισθήματα αυτοθυσίας που τον διακατείχαν τη στιγμή της διάσωσης, όπως φαίνεται από τα λεγόμενά του «*η καρδιά μου ήτο πλήρης αυτοθυσίας και αφιλοκερδείας*». Στο σημείο αυτό το αντικείμενο του ερωτικού πόθου του βοσκού μετατρέπεται σε σύμβολο του ευτυχισμένου παρελθόντος, χάνει την αντικειμενική του διάσταση και γίνεται όνειρο.

Δ1. Και τα δύο αποσπάσματα εκτυλίσσονται σ' ένα θαλασσινό σκηνικό και το κεντρικό θέμα τους είναι η διάσωση ενός ανθρώπου που κινδυνεύει από πνιγμό.

Πιο συγκεκριμένα, είναι διακριτές οι ακόλουθες ομοιότητες ανάμεσα στα δύο κείμενα:

- Ο βοσκός και ο Στρατής εστιάζουν στις δύσκολες συνθήκες που επικρατούν λόγω του βάθους και της επικινδυνότητας της θάλασσας. Στο «*Όνειρο στο κύμα*» το νερό είναι βαθύ, με δίνες και στρόβιλους που μπορεί να γίνει υγρό μνήμα για το άτυχο θύμα. Ανάλογα, στο κείμενο του Οικονομίδη αναφέρεται ότι «*ο βυθός ξεπερνούσε κατά πολύ το ύψος του και το πηγάδι που ανοιγόταν από κάτω του, τον τράβηξε σαν ρουφήχτρα*».
- Άλλη μία ομοιότητα εμφανίζεται ανάμεσα στο βοσκό και το Στρατή και στον εσωτερικό μονόλογο που φανερώνει το δισταγμό τους για το αν πρέπει να πέσουν ή όχι στη θάλασσα. Ο νεαρός βοσκός αναφέρει ότι «*και εσκεπτόμην λίαν τεταραγμένος αν έπρεπε να ριφθώ εις την θάλασσαν, μάλλον, δια να έλθω εις βοήθειαν της κόρης, ή να τρέξω και να φύγω...*». Αντίστοιχα, οι σκέψεις του Στρατή συνοψίζονται στο απόσπασμα «*Το δίλημμα ήταν θανάσιμο. Να φωνάξει βοήθεια; Θα τον έπαιρνε είδηση η θεία. Να βουτήξει στο νερό; Δεν*

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014

ήξερε κολύμπι». Πάντως και οι δύο αίρουν τους δισταγμούς τους και πέφτουν στη θάλασσα παρά τις επιφυλάξεις τους.

Παρόλα αυτά, ανάμεσα στα αποσπάσματα υπάρχουν και διαφορές μερικές από τις οποίες είναι:

- Στο κείμενο του Παπαδιαμάντη κινδυνεύει η κοπέλα που κάνει μπάνιο, ενώ στο κείμενο του Οικονομίδη κινδυνεύει το παιδί που στέκεται στα βράχια πάνω από την ακτή. Οι αντιδράσεις τους διαφέρουν. Η Μοσχούλα κραυγάζει βλέποντας τον ίσκιο του αφηγητή και λιποθυμά όταν εμφανίζεται ξαφνικά η βάρκα. Από την άλλη ο μικρός Κυριακούλης είναι ανυποψίαστος για τον κίνδυνο που τον περιμένει.
- Στο κείμενο του Ορφανίδη τα πρόσωπα που εμφανίζονται είναι τρία, ενώ στο «Όνειρο στο κύμα» δύο. Ο Στρατής, αδερφός του Κυριακούλη, είναι ο παρατηρητής όσων συμβαίνουν και τελικά πέφτει στη θάλασσα για να σώσει τον αδερφό του, ενώ στο κείμενο του Παπαδιαμάντη ο βοσκός σώζει την κοπέλα. Να τονιστεί επίσης ότι ο ένας διασώστης (ο Στρατής) πνίγεται, ενώ ο βοσκός όχι.
- Τέλος υπάρχει διαφορά ως προς τον τρόπο παρουσίασης του ονειρικού στοιχείου, γεγονός που δικαιολογείται από το διαφορετικό πλαίσιο (χρονικό, κοινωνικό) που εντάσσονται τα δύο αποσπάσματα. Το κείμενο του Παπαδιαμάντη με επιδράσεις από το ρομαντισμό δίνει προεξάρχουσα θέση στη νυχτερινή φύση, στο λυρισμό, στο μαγικό-ονειρικό στοιχείο. Στον αντίποδα, στο κείμενο του Οικονομίδη το πλαίσιο είναι ρεαλιστικό. Η αναφορά που γίνεται στο τέλος για τον Στρατή «*Οι νεράιδες κράτησαν το κορμί του ζηλότυπα στα βαθιά παλάτια τους*» συνδέεται περισσότερο με την αναφορά σε προλήψεις και γίνεται από το συγγραφέα για να αποδοθεί με τραγικότητα ο θάνατος του Στρατή.

ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΕ Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ «ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Μ. –ΧΑΝΙΩΤΗ Ν.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ «ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ